Հովհաննես Շիրազ

Հայոց անունները

Քո մայր՝ լեզվով խոսիր, պոետ,
Որ հավերժվի ազգը քո հետ:
1
Անուն կա, որ վարդի բույր Է,
Կա, որ սարի պաղ աղբյուր Է,
Կա, որ քեզ տուն կանչող քույր Է,
Կա, որ անուշ մոր համբույր Է,
Կա, որ ձեռիդ եղբեր տուր Է,
Հայ անունը՝ պատիվը մեր՝
Միշտ լավ գործի ծնունդ անմեռ:
2
Անուն Էլ կա, որ մեր գլխին
Ծաղրածուի գդակ Է հին,
Որ կնքել Է ինչ-որ տերտեր,
Կամ թե՝ դժնի մի ճորտատեր.
Ու մենք հաճախ չենք ամաչում,
Հին անվամբ ենք իրար կանչում,
Թե՝ հե՛ի, ո՞ւր ես, բեդնի Խաչո,
Ի՞նչ բանի ես, Ղաչաղ Վաչո,
Տաշտաքերենց,
Կաշառկերենց,
Անունն՝ը են, թե՞ հին վերքեր,
Որ բանալով՝ չենք հարցնում դեռ,

Թե ի՞նչ չլուտ, ի՞նչ Չպլաղենց,
Երբ Չպլաղենցն աշխարհ փոխեց:
3
Անուն Էլ կա, որ լսելիս
Մարդ ակամա հարց Է տալիս,
Թե՝ ի՞նչ Կնյազ, ի՞նչ Իշխանիկ,
Ի՞նչ խան, ախպեր՝, կամ ի՞նչ Խանիկ,
Երբ ինքն ահա մի մարդ Է նոր,
Մի հին չոբան, չոբանի թոռ,
Առաջ քաշված,
Փառքով նշված,
Ինքն է թաղել իշխան ու խան,
Բայց գրվում Է դեռ Իշխանյան,
Աղախանով կամ Բախշիբեգ,
Ամիրխանով կամ Յախշիբեգ:
Այն Էլ յախշի, վա՛յ, անհոգի,
Կարծես, թե կար լավն Էլ բեգի.
Գայլը յախշի՞, տե՛ս դու հալա՝
Անունն անգամ խաթաբալա:
Անունն անգամ
Օձի նման
Փաթաթված վիզն Հայաստանի,
Այրող հուշն Է այն սուլթանի,
Որ մեր լեզուն ու հողն անվերջ
Ձուլել կուզեր իր ցեղի մեջ,
Եվ կձուլեր (հայ կա դրսում,
Որ հայերեն Էլ չի խոսում…),
Մենք Էլ այժմ չէինք կարող
Խոսել լեզվով մեր դայլայլող,
Հայոց լեզվով մեր ազգաթագ,
Թե մեզ չառներ գիր թևի տակ
Խաղաղության՝ Մաշառց հսկան,
Որ կանչում է, թե՝ ո՛վ տղաս,

Յոթ լեզու էլ թե իմանաս,
Չմոռանաս քո մայր լեզուն.
Մոռանալդ է ոսոխն ուզում…
4
Անուն էլ կա, բայց ո՞րն ասես,
Կատակով են դրել կարծես,
Մեկը մեկից անտոհմ ու սին՝
Էլ անճաշակ Լյուքս ու Տորգսին,
Էլ Իլոնա, էլ Ալֆրեդ,
Էլ ժոռժետա, էլ Վան-Շիլբերտ,
Էլ Իվետա, էլ Անտեֆոն,
Էլ Ռիտա, էլ Պատեֆոն,
Էլ Կլարա, էլ Անելկա,
Թե թարգմանես՝ ի՞նչ դուրս կգա, -
Ծաղր ու ծանակ մեր ուստրերին,
Եվ առավել մեր դուստրերին:
Բայց ծիծաղից վատթարը կա՝
Հանդիպում ես յոթն աղջկա՝
Յոթից մեկն է Վարդ կամ Նարգիզ,
Մյուսները՝ Լուիզ, Լարիս,
Եվ դեռ՝ Էլլա կամ Նովելլա,
Մարդ չգիտի խնդդա՞, թե լա.
Մի՞թե չկար, որ չես դրել,
Հայ մի անուն մարդավայել,
Որ կնքել ես՝ Արգենտինա,
Կարծես երկրի քարտեզ Էնա.
Մեկն էլ մի ջուխտ աղջիկ բերել,
Գիտե՞ք անունն ինչ է դրել
Մեծ աղջկան՝ Գալանտերիա,
Իսկ փոքրինը՝ Դիզինտերիա:
Ծիծաղո՞ւմ ես, բայց սպասիր,
Մարդ-ավտոյի մասին լսիր.
Այն, որ ավտո շատ սիրելով

Շևրոլետ էր դրել սիրով՝
Բայց Շևրոլետն օրորոցում
Այս վշտից էր լալիս, կոծում:
Եվ ասում են, երբ մեծացավ,
Անունն ինչ է՝ երբ հասկացավ,
Հենց այս եղավ խոսքն առաջին,
Որ կայծակեց հոր ականջին.
- Ի՞՞նչ Շևրոլետ, ավտո հո չե՞մ,
Լա՞վ է, քեզ ել "Վիլիս" կանչեմ:-
Ծիծաղում ես, բայց ծիծաղն ի՞նչ,
Ուր է հայոց անունը ջինջ,
Հազարից մեկն հազիվ ունի
Անուշ անունն իր հայրենի.
Մի Հասմիկ է, հազար էլլա,
Մի Անահիտ, այնքա՜ն Բելլա,
Մի Արտավազդ, այնքա՜ն Համլետ,
Որ վիճում են մեր անվանց հետ,
Թե՝ եթե բանն այսպես գնա,
Էլ ձեր հայոցն ո՞ւր կմնա…
Այնինչ ամեն հայ դյուցազուն
Փրկեց քո կյանքն ու հայ լեզուն,
Անհայտ հեռվում
Ընկավ կռվում,
Որ դու հիշես, պահես, փրկես,
Մոռացումից անունն իր վես,
Վարդան պահես, պահես Հունան,
Վահրամ պահես, որ իմանան,
Թե ո՛ր երկրի ծաղիկն ես դու.
Տոհմանունն էլ հողն է մարդու:
Երբ հնչում է մի Սանասար՝
Կարծես Սասնա քո սարն հասար,
Մի Այծեմնիկ անունն անգամ
Մայր Անին է հերոսական.

Մի անունն էլ հայ զորք է մի
Մի զինվորն է, էլ ո՞ւր զոհվի:
Ա՛խ, հերիք չէ յաթաղանով
Խաբված՝ գրվես Աղախանով,
Ինչո՞ւ "փոքրիկ" մի յան ջնջես՝
Մի ոգջ ազգի մեծ սիրտ տանջես, -
Գոռ անունն էլ մի բուռ ոսկի՝
Սուրբ մասունքն է մի սուրբ ազգի:
Հայ անունն եմ ես ձեզ ասում՝
Դուք հասկացեք հայոց լեզուն,
Ու թող ծաղկի կյանք ու գինով՝
Ամեն մի ազգ՝ իր անունով:
Թող չխանդի Դեզդեմոնան,
Երբ դուստրերս Նազիկ մնան,
Ինքն էլ մնա
Դեզդեմոնա,
Խաղաղ մնա, մնա մեզ քույր,
Որ անվամբ էլ ծաղկենք մաքուր:
Մեր անունն էլ իր միտքն ունի.
Ի՞նչ պակաս է մի Աղավնի,
Անունն ինքն էլ՝ աշխարհի մեջ
Անուշ մի կանչ խաղաղատենչ,
Ո՞վ Է բռնել մեր կոկորդից՝
Որ ձեռ քաշենք Հայկ ու Վարդից,
Հայկ անունն եմ ես ձեզ ասում՝
Դուք հասկացեք հայոց լեզուն,
Ամեն անուն մի բառ Է ճոխ՝
Ավանդավեպ՝ ազգդ պահող.
Մի Վարդան Է երբ մեկն ասում՝
Ավարայրն Է հետդ խոսում,
Բավ Է պոկես՝ ի սեր այլոց՝
Հայ կնիքից անունն հայոց:
Ա՛խ, ի՞նչ ասեմ ես այն հային,

Որ սեր չունի Էլ ազգային,
Որ մայր հողից չի ամաչում,
Իր հայ որդուն Ջոն Է կանչում:
Ա՛յս Է ցավը, ով մտակույր,
Պահիր անունդ հայրենաթուր,
Պահիր ազգդ պատվո գահին՝
Անունով Էլ մեր ազգային:
Կամ երբ մի նոր մանչ ես ծնում,
Անունն ինչո՞ւ Հայկ չես դնում,
Անունն անգամ զրահ հագին,
Կամ ի՞նչ վատ Է՝ մի Գարեգին,
Կամ այս Շավարշն հայրենաշեն,
Այս իմ Տիգրանն ու Եղիշեն,
Այս իմ Արան գեղեցկաթով,
Այս իմ Միհրն՝ իր քաջ Դավթով,
Այս իմ Աստղիկն ամենագեղ,
Անունն ինքն Էլ հույսի կանթեղ,
Այս իմ Վահրամ ու Վրթանես,
Քո անուններն ինչո՞ւ վանես,
Այս Սանասարն ու Սլկունին,
Այս իմ Գևորգ Մարզպետունին,
Հայ անունն Էլ կյանք Է հային՝
Հայոց լեզվով աստվածային:
5
Ես մեկն ասի, դուք հիշեցեք
Մեր անուններն հազար ու մեկ,
Հազար բարի գործից ծնված՝
Սերունդներով ոսկեջրված,
Մեզ ավանդված, որ զրահենք,
Մեր հայ ազգը հավերժ պահենք:
Մարդս զանգ Է, աշխարհն ականջ,
Լավ անունը զանգի ղողանջ,
Բայց զանգն առանց զանգահարի,

Թեկուզ ապրի հազար տարի՝
Ոչ մի ողողանջ չի հանելու,
Ջանգահարը գործն է մարդու,
Գործ, որ թեկուզ ուժով բազկի,
Հավերժ փրկե պատիվն ազգի:
Գործ, որ Հայկից մինչև Հունան՝
Տավիղն է մեր խաղաղության:
Էլ ո՞ւր մեր լույս լեզուն մարել՝
Այս նոր վշտի դեմ խոնարհել.
Ու թող այնտեղ Ջեմման՝ Ջեմմա,
Աստղիկն այստեղ Աստղիկ մնա:
Քանզի ամեն ազգի անուն
Իր տարազն է, իր մայր լեզուն,
Իր սրբությունն հավերժական.
Եվ օրենքն է ոգջ մարդկության՝
Իր ազգինը ով չսիրի՝
Թշնամին է ողջ ազգերի.
Ինչո՞ւ հազնես ձևն ամենի,
Երբ քոնն ունես, ո՛վ քաղքենի,
Երբ իր գույնից,
Իր անունից,
Իր մայր լեզվից ձեռ քաշողը՝
Վերջն էլ կտա իր մայր հողը…